

SÈRIE 3

A tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que cregui correctes. En tot cas valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals- l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat. També tindrà present i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. Igualment valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Exercici 1. LES FONTS D'ENERGIA A LA UNIÓ EUROPEA

(2,5 punts en total)

1.1.

(0,5 punts)

- El petroli continua sent la font d'energia més important, i, tot i que ha disminuït lleument, representa encara el 35 %.
- El gas natural és la font d'energia que més ha augmentat, del 17 % al 24 %.
- El carbó ha disminuït sensiblement, un 10 %.
- L'energia nuclear representa un 13 %.
- Les energies renovables només representen un 17 %, i encara estan molt lluny dels valors del gas natural i, sobretot, del petroli.

En resum, les dues fonts d'energia més importants són el petroli i el gas natural: fonts d'energia no renovables i combustibles fòssils.

També és destacable la dependència energètica que pateix la UE ja que el 57 % de l'energia s'ha d'importar.

Es valorarà que l'estudiant faci una descripció correcta de les diferents fonts d'energia i esmenti la importància dels combustibles fòssils i la situació de dependència energètica (0,5 punts en total)

1.2.

(1 punt)

- La UE és una de les regions més desenvolupades del món i l'accés a les fonts d'energia no és un problema.

L'afirmació és falsa.

La UE és una potència a nivell econòmic, però no disposa d'energies fòssils, que continuen sent fonamentals pel seu desenvolupament.

La UE és una zona que consumeix molta energia i ha d'importar més de la meitat dels recursos energètics que fa servir.

Les importacions no estan assegurades i depenen de molts factors sociopolítics. Així s'ha pogut observar durant la pandèmia del coronavirus o actualment amb la crisi generada per la invasió russa d'Ucraïna.

La dependència energètica és un fet, sobretot pel que fa al petroli i al gas natural.

(0,5 punts)

- En els darrers anys la Unió Europea ha avançat en la transició energètica i la descarbonització.

L'afirmació és parcialment vertadera.

La política energètica de la UE té com a objectius reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle i augmentar la producció de fonts d'energia renovables.

Però la realitat, tenint en compte les dades, és que la transició energètica encara no s'ha produït del tot. El pes dels combustibles fòssils causants dels gasos d'efecte hivernacle encara és molt gran, i la importància de les fonts d'energia netes és encara molt escassa.

(0,5 punts)

1.3. (1 punt)

En la redacció, l'estudiant haurà d'aportar 2 aspectes favorables i 2 limitacions a considerar en la implantació del cotxe elèctric (*0,25 per cadascun*).

Com a **aspectes favorables**, es poden considerar un parell entre els següents:

Ambientals:

- No genera emissions, ni partícules amb emissions locals: CO, CO₂, òxids de nitrogen, partícules en suspensió. Per tant, contribueix a la reducció dels gasos d'efecte hivernacle.
- Disminueix la contaminació atmosfèrica.
- Disminueix la contaminació acústica en ser més silencios.

Energètics:

- És més eficient que el vehicle convencional.
- Afavoreix la reducció de la dependència energètica dels derivats del petroli.
- Permet la integració de les energies renovables a la mobilitat.
- Consolida un sector industrial innovador.

Com a **limitacions**, es poden considerar un parell entre les següents:

- Infraestructura amb punts de càrrega encara limitats. Això vol dir que la seva distribució no és prou àmplia a l'hora de circular amb el vehicle, ni ofereix prou seguretat en procedir a la recàrrega.
- El temps que es necessita per a la recàrrega.
- Menor autonomia del vehicle a l'hora de recórrer un trajecte abans de necessitar una nova recàrrega.
- Menys tallers especialitzats.

Es valorarà que l'estudiant esmenti 2 aspectes favorables i 2 limitacions i que el seu discurs sigui ordenat i coherent. Si esmentés algun altre diferent dels especificats a les pautes de correcció, però s'entengués com a correcte, se li valoraria igualment. L'estudiant redactarà un text d'entre 150 i 200 paraules.

Exercici 2. Dos climogrames corresponents a dues capitals comarcals catalanes.

2.1.

(1 punt)

El climograma 1 correspon a Vielha, capital de l'única comarca de Catalunya que compta amb clima oceànic: la Val d'Aran. La precipitació mitjana anual és elevada, al voltant dels 900 mm, repartida de forma molt regular durant tot l'any. Al trobar-se en l'àrea pirinenca, les temperatures hivernals són fredes, amb mitjanes de les mínimes per sota dels 0 °C al fons de la vall i més extremes als cims, i els estius

suaus, amb mitjanes de 17 °C a la vall i 14 °C a la muntanya. El període lliure de glaçades s'estén entre els mesos estivals: juny, juliol i agost.

El climograma 2 correspon a Lleida (el Segrià), amb clima mediterrani continental sec. La distribució de la precipitació és irregular i amb un total anual escàs. Destaca la manca de pluges importants durant el període estival, que és, així, una estació àrida a la comarca. El màxim de precipitació es produeix a la primavera al nord de la comarca, en canvi, al centre i sud, aquest pic es troba a la tardor. El règim tèrmic és calorós a l'estiu i fred a l'hivern, de manera que es genera una amplitud tèrmica alta, encara més acusada al nord. El període lliure de glaçades queda comprès entre els mesos de maig i octubre inclosos.

2.2.

(0,5 punts)

- Per al clima oceànic: Vielha (la Vall d'Aran) és l'únic exemple vàlid corresponent al clima oceànic. No obstant això, per les similituds pel que fa a la seva representació gràfica, tot i admetent una menor regularitat en la distribució de les seves precipitacions anuals, també s'acceptarien per a aquest apartat altres exemples com el de la Seu d'Urgell (Alt Urgell) o el Pont de Suert (Alta Ribagorça).
- Per al clima mediterrani continental sec: a banda de Lleida (el Segrià), també seria vàlid esmentar com a exemples: Mollerussa (el Pla d'Urgell), Balaguer (la Noguera), les Borges Blanques (les Garrigues), Tàrrega (l'Urgell), Cervera (la Segarra) i Solsona (el Solsonès).

2.3.

(1 punt)

L'estudiant hauria de citar 4 de les qüestions següents: *(0,25 cadascuna)*

- Ritme d'escalfament superior al que s'aprecia globalment (+1,3 °C enfront de +1,1 °C). L'estiu és el període de l'any en què més es constata l'increment.
- Increment evident dels extrems climàtics relacionats amb la calor (onades de calor, nits tropicals/tòrrides...), i disminució dels extrems freds.
- Tendència a la disminució de la precipitació anual, especialment a l'estiu.
- Increment en la freqüència, durada, intensitat i extensió dels períodes de sequera.
- La temperatura i el nivell de l'aigua del mar a l'alça.
- Canvis apreciables en la fenologia de les espècies vegetals i animals: avançament de la floració i la maduració dels fruits, mentre que l'arribada de certes aus migratòries també tendeix a avançar-se.

Exercici 3. La ciutat i el fet urbà

[2,5 punts]

Criteris de revisió:

3.1.

(1 punt)

Tal com es recull a l'enunciat de la pregunta, l'estudiant hauria d'esmentar fins a 4 criteris a considerar (0,25 punts cadascun).

- **El nombre d'habitants:** pot semblar un criteri clar perquè una aglomeració urbana sigui considerada ciutat en lloc de poble, tot i que no a tot arreu hi ha unanimitat a l'hora d'establir el nombre mínim d'habitants. A Espanya es considera ciutat qualsevol nucli a partir de 10.000 habitants. Als Països Baixos les ciutats han de tenir, com a mínim, 20.000 persones, 5.000 a Bèlgica i a Àustria, 2.000 a Portugal, a França i a l'Argentina.
- **La concentració:** és una característica dels centres de les ciutats; en un espai reduït s'hi concentren molts habitants, habitatges, activitats, etc. Hi ha una densitat elevada. Però en alguns barris residencials, formats per cases unifamiliars, tenen una estructura discontinua i aïllada, i es consideren també ciutat, encara que la densitat és baixa. Al contrari, en el medi rural a vegades s'hi observa, també, un hàbitat concentrat i dens. Es tracta, doncs, d'un criteri cap cop menys decisiu per determinar el fet urbà.
- **L'activitat econòmica de la població:** mentre que les activitats que es fan als nuclis rurals estan relacionades bàsicament amb el sector primari, la ciutat es pot caracteritzar per la diversitat d'activitats dels seus habitants, amb predomini de les ocupacions vinculades a l'administració, els transports, el comerç, la indústria i els serveis més variats. Tot i aquesta definició, és veritat que alguns ports pesquers o algunes localitats cerealístiques o olivereres del centre i del sud d'Espanya són pobles grans o ciutats rurals.
- **L'organització i la influència territorial:** a més de les funcions econòmiques, la ciutat n'arriba a concentrar moltes més (administratives, polítiques, culturals, etc.), que la converteixen en un centre de poder i també de creativitat i d'oportunitats de tota mena. Gràcies a aquesta centralització d'activitats i de funcions, la ciutat aglutina fluxos (o mobilitat de persones, de productes, de capitals, d'idees), de manera que és fàcil que les ciutats es converteixin en nodes molt ben connectats mitjançant moltes vies de comunicació i altres mitjans de transport.
- **L'arquitectura i urbanisme:** en general, els edificis alts i les avingudes llargues i amples es localitzen a les ciutats. Les grans aglomeracions urbanes se solen expandir més ràpidament que els pobles, que no creixen.

- **Els estils de vida i de les relacions socials:** Si bé actualment els mitjans de comunicació tendeixen a homogeneïtzar els estils de vida i les formes que adopten les relacions socials, en general, les ciutats es caracteritzen perquè hi ha més tolerància i dinamisme, per més possibilitats pel que fa a les relacions socials i personals (tot i que també un anonimat més gran).
- **La concentració de funcions:** les funcions que predominen en una ciutat són determinades per les activitats i les professions que exerceixen els habitants.

3.2.

(1 punt)

- a) Es valora la ciutat com a convertida en mercaderia pel fet que les seves relacions cada vegada es mercantilitzen més, és a dir, en què els bens, els serveis, les idees o fins i tot les persones esdevenen objectes de comerç, com un producte que es pot comprar i vendre. S'imposa l'especulació i les relacions de mercat per damunt tota la resta. Progressivament, la dimensió social de la ciutat va quedant més deixada de banda, sense que es tingui en compte la planificació (0,25 punts).
- b) Quant a problemàtiques, s'esmentaran 3 que poden ser, entre d'altres (0,25 per a cadascuna; 0,75 en total):
- Manca d'accés a l'habitatge
 - Expulsió econòmica de part dels residents per no tenir possibilitat de fer front a les despeses.
 - Increment exorbitant del preu dels lloguers.
 - Manca/deficiència creixent de serveis i equipaments.
 - Accentuació dels fenòmens de gentrificació.

3.3.

(0,5 punts en total; 0,25 per a cadascuna)

Caldrà esmentar dues d'aquestes iniciatives o bé d'altres que pugui proposar l'estudiant i que el corrector consideri coherents amb el que demana la pregunta.

- Increment de l'oferta de promoció d'habitatge públic, sigui en règim de propietat o de lloguer.
- Millora de la cooperació publicoprivada en la dotació d'equipaments i serveis urbans.
- Promoció de mesures per al manteniment dels veïns als nuclis històrics que més poden patir els fenòmens de gentrificació.
- Manteniment del comerç de petita superfície i de proximitat.

Exercici 4:

4.1.

(0,75 punts)

- Una conca hidrogràfica és el territori que drena les seves aigües superficials vers un mateix riu principal o els seus afluents *(0,15 punts)*
- Els rius catalans més importants de la conca de l'Ebre són, a banda del mateix Ebre, el Segre, la Noguera Pallaresa i la Noguera Ribagorçana

(0,1 punt per cada riu correcte) (0,3 punts en total)

- Els rius catalans més importants de les conques internes són el Llobregat, el Ter, la Muga, el Daró, el Fluvià, el Francolí, el Foix, el Besòs, el Gaià, la Tordera i Riudecanyes.

(0,1 punt per cada riu correcte) (0,3 punts en total)

És suficient esmentar els noms dels rius, sense situar-los al mapa.

4.2.

(1 punt)

La resposta és que sí hi hauria vincle entre el mapa i les dades annexes amb els usos principals als quals es destina l'aigua dels embassaments de cadascuna de les dues conques.

Així, si la part catalana de la conca de l'Ebre només aplega el 8% de la població de Catalunya però, per contra, quasi triplica la seva capacitat d'embassament, sembla raonable pensar que, majoritàriament, el gruix d'aquests recursos hídrics no s'adreçarà a atendre abastaments urbans. Si a més a més se sap que al seu territori s'inclouen les comarques de Lleida, és a dir, la principal zona agrícola de Catalunya –també en regadius–, tot plegat explica que les reserves d'aigua emmagatzemades als seus embassaments es destinin fonamentalment a garantir el reg i a la generació d'energia elèctrica (aquesta última bàsicament a l'àmbit pirinenc i prepirinenc). (0,5 punts)

Per contra, a les conques internes de Catalunya, amb el 92 % de la població total però amb menys d'un terç de la capacitat d'emmagatzematge amb què compta la conca catalana de l'Ebre, sembla raonable pensar que, majoritàriament, el gruix d'aquests recursos hídrics sí es dirigeix a atendre els abastaments urbans (tot incloent, lògicament, els de l'àrea metropolitana de Barcelona). (0,5 punts)

No cal que l'estudiant assenyali els noms dels embassaments al mapa, ni especifiqui cap nom.

(1 punt en total)

4.3. Tria una de les dues opcions següents.

(0,75 punts)

A.

Com es pot observar en les dades anteriors s'aprecia un desequilibri molt gran en la distribució dels recursos hídrics a Catalunya (considerem aquí la capacitat d'aigua en embassaments). Tot plegat quan la superfície d'ambdós àmbits sí és molt similar, amb un 52 % i un 48 % del territori, respectivament (0,15 punts).

La zona que rep aigua de les conques internes es correspon amb la més poblada de Catalunya i, per tant, té una demanda d'aigua elevada per a ús domèstic. A més, aquesta zona coincideix amb l'àrea més turística de Catalunya, que inclou la costa mediterrània i la ciutat de Barcelona. També és la zona amb una major activitat industrial. Per tant és important garantir les reserves d'aigua ja que moltes activitats econòmiques en depenen (0,3 punts).

D'altra banda, la zona que rep l'aigua de la conca catalana de l'Ebre disposa de moltes reserves d'aigua en relació amb la poca població que hi habita. No obstant això, en aquesta zona l'aigua també és necessària per a activitats econòmiques fonamentals com són l'agricultura de regadiu (principal destinatària del seu ús) o la generació d'energia hidroelèctrica, per tant, de caràcter renovable i neta (0,3 punts).

B.

El territori de Catalunya que forma part de les conques internes catalanes té un clima mediterrani. El clima mediterrani es caracteritza per tenir hiverns suaus i estius calorosos i secs, en què els períodes de sequera són habituals. (0,2 punts)

L'àrea mediterrània és una de les més afectades pel canvi climàtic. L'escalfament global es manifesta en temperatures més altes, sobretot a l'estiu; i en episodis cada vegada més freqüents de temperatures extremes (onades de calor, nits tropicals, tòrrides o roents) (0,2 punts).

D'altra banda, el canvi climàtic ha provocat una disminució de les precipitacions, especialment durant l'estiu, i un increment dels períodes de sequera. Això ha fet abaixar notablement les reserves d'aigua dels embassaments de les conques internes, que tenen una capacitat molt menor als embassaments de la conca de l'Ebre, fet que ha provocat algunes restriccions en l'ús de l'aigua durant els darrers anys (0,35 punts).